

દેવેન્દ્ર પટેલ

ગુજરાતી ભાષાને સાંપ્રત અને ચિરંતન એવા બંને કાંઠેથી આત્મસાત કરનારા વર્તમાન અને આધુનિક લેખકોમાં દેવેન્દ્ર પટેલનું નામ મોખરે છે. ‘સંદેશ’ અખબાર વરિષ્ઠ પત્રકાર અને કૉલમ લેખક તરીકે એમની કલમ અગ્નિપરીક્ષામાંથી પસાર થઈને વધુ વેધક, વધુ કંચનશુદ્ધ બની છે. સામાજિક ઘટનાઓનાં અત્યંત નિકટના સાક્ષાત્કારે એમને હૃદયને ભીંજવી દેતી શૈલી દ્વારા ઉત્તમ કથાકાર બનાવ્યા છે. તેમના સ્વભાવમાંની નિખાલસતા અને વાણીમાંની વાક્સ્પષ્ટતા તેમના લેખનને માનવમનની ગહેરાઈને સમજવાનો નવો જ અભિગમ આપે છે. એમના કથાનકોમાં તળપદી મહેક, આધુનિક જીવનની તાજબુખી અને ભાવાવેશ સાથે પ્રગટ થતાં રહે છે. ઉચ્ચ ભૂ સાહિત્યકારોમાં જોવા મળતો ભાષા પ્રસ્તાર તેમને અપ્રિય હોવા છતાં પોતાની વાત કહેવાની એક આગવી શૈલીમો તેમણે આવિષ્કાર કર્યો છે.

‘સંદેશ’ની દેશ-વિદેશની આવૃત્તિઓમાં લોકપ્રિયતાનાં શીખરો સર કરનાર ‘કભી-કભી’ના કટાર લેખક દેવેન્દ્ર પટેલ દૃષ્ટિસંપન્ન પત્રકાર, વાર્તાકાર અને નવલકથાકાર પણ છે. ખુશબુદાર વ્યક્તિત્વ ધરાવતા દેવેન્દ્ર પટેલ સાંપ્રત ગુજરાતી લેખન શૈલીમાં પોતાની આગવી ઓળખ ઊભી કરે છે. દેશ-વિદેશની અનેક વ્યક્તિઓ તેમની પાસે એક શ્રદ્ધા લઈને જાય છે, અંતરને ઉલેચે છે. તેમને પ્રાપ્ત થયેલી ઘટનાઓને એવી ચિત્રાત્મક, કલાત્મક અને પ્રવાહ શૈલીમાં તેઓ આલેખે છે કે વાંચનારની આંખો સમક્ષ નિરૂપાયેલા પાત્રો શબ્દ દેહે તરવરી ઉઠે છે. અંતરમાં સંવેદનની ટશરો ફુટે છે અને સમાજના બુલંદ પડદા પડે છે. ‘કભી-કભી’ સમાજનું દર્પણ બની ગયું છે. લક્ષ્યવેધની સિદ્ધિ હાંસલ કરનાર શ્રી દેવેન્દ્ર પટેલ અને ‘કભી-કભી’ એકબીજાના પર્યાય બની ગયા છે.

સાબરકાંઠાના નાનકડા ગામ આકરૂંદમાં જન્મેલા દેવેન્દ્ર પટેલે પ્રાથમિક શિક્ષણ તેમના ગામની શાળામાં લીધું હતું અને ‘શ્રેયસ’માં ઉચ્ચ શિક્ષણ લઈ અમદાવાદની સેંટ ઝેવિયર્સ કૉલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. તેઓ મનોવિજ્ઞાનના વિષય સાથે ગ્રેજ્યુએટ થયેલા છે. એ વખતે સેંટ ઝેવિયર્સ કૉલેજના પ્રિન્સિપાલ તરીકે ફાધર ડીસોઝા હતા. જ્યારે ફાધર વાલેસ, ફાધર લોબો, સંસ્કૃતના અધ્યાપક સી.એલ. શાસ્ત્રી, ગૌતમ પટેલ તથા અર્થશાસ્ત્રના અધ્યાપક પ્રો. બબાભાઈ પટેલના તેઓ પ્રીતિપાત્ર વિદ્યાર્થી હતા.

સેંટ ઝેવિયર્સ કૉલેજનો તેમની પર ભારે પ્રભાવ હોઈ વર્ષો પછી તેઓ ઈટાલી-રોમ ગયા ત્યારે ફાધર ડિસોઝા એ વખતે રોમમાં સોસાયટી ઓફ જીસસના શિક્ષણ વિભાગના વડા

હતા. એ રોમમાં સેન્ટ પીટરના ચર્ચ પાસે આવેલા કાસા ફ્રન્સેસ્કામાં તેઓ ખાસ અતિથિ બન્યા હતા.

કૉલેજનો અભ્યાસ પૂરો કર્યા બાદ તેઓ 'ગુજરાત સમાચાર' માં પત્રકાર તરીકે જોડાયા હતા. એ વખતે 'ગુજરાત સમાચાર'ના તંત્રી શાંતિલાલ શાહે તેમનામાં રહેલો તરવરાટ નિહાળી કૉલેજે અને યુનિવર્સિટીનું રિપોર્ટીંગ કામ સોંપ્યું હતું. તેઓ થોડાક જ વખતમાં ઝળકી ઉઠ્યા હતા. 'ઝાકળઝંઝા' ના લેખક જયવદન પટેલ એ વખતે ચીફ રિપોર્ટર હતા. તેમની રાહબરી હેઠળ તેઓ તાલીમ પામ્યા હતા. ત્યારબાદ 'ગુજરાત સમાચાર'નું સુકાન યુવાન મેનેજિંગ તંત્રી શ્રેયાંસભાઈ શાહે સંભાળ્યું ત્યારે તેમણે દેવેન્દ્ર પટેલમાં રહેલી ભીતરી શક્તિઓને પારખીને લખાણ લખવાની અને દેશની મોટી મોટી ઘટનાઓનું સ્થળ પર જઈને રિપોર્ટીંગ કરવા પ્રેર્યા હતા.

ડિસેમ્બર-૨૦૦૭ના તેઓ 'સંદેશ'માં તંત્રીના સલાહકાર અને કટાર લેખક તરીકે જોડાયા. 'સંદેશ'ના 'કભી કભી', 'ચીની કમ', અને 'રેડરોઝ' કોલમ દ્વારા લાખ્ખો વાંચકોના પ્રિય લેખક બની ગયા.સંદેશમાં તેમણે 'મહાજાતિ પાટીદાર' અને 'સલામ શહેરે અમદાવાદ'ની સંશોધનાત્મક શ્રેણી લખી જે ખૂબ જ લોકપ્રિય સાબિત થઈ. 'સંદેશ' ના તંત્રી ફાલ્ગુનભાઈ પટેલે અને એમ.ડી. પાર્થિવભાઈ પટેલે તેમને લખવાની સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા આપી. 'સંદેશ'માં જોડાયા બાદ તેમણે તેમની સર્જનાત્મક કલમનો નવો જ દોર શરૂ કર્યો અને ફાલ્ગુનભાઈ પટેલ તથા પાર્થિવભાઈ પટેલ સહિત ગુજરાતના લાખો વાંચકોના તેઓ પ્રીતિપાત્ર બની ગયા.

સમાજમાં રોજબરોજ બનતી સામાજિક ઘટનાઓને એક આગવા દૃષ્ટિકોણથી પરંતુ સરળ અને પ્રવાહી શૈલીમાં પ્રસ્તુત કરવાના હેતુથી 'કભી-કભી' કોલમ શરૂ કરવામાં આવી હતી એ ટૂંક સમયમાં આ કોલમને બેહદ લોકપ્રિયતા સાંપડી હતી. તેમની નકલ કરવા અનેક પત્રકારોએ પ્રયાસ કર્યો હતો પરંતુ બધા જ નિષ્ફળ ગયા હતા. દેવેન્દ્ર પટેલ કહે છે કે 'સરળ લખવું સૌથી અઘરું છે.'

પત્રકારત્વની ૪૨ વર્ષની લાંબી યાત્રા દરમિયાન સતત લોકપ્રિયતા ટકાવી રાખી છે. આ દરમિયાન તેમણે અનેક મહાનુભાવોના રૂબરૂ મળી ઇન્ટરવ્યૂ કર્યા છે. જેમાં શ્રીમતી ઇન્દિરા ગાંધી, મોરારજી દેસાઈ, રાજીવ ગાંધી, દલાઈ લામા, અમેરિકાના વિખ્યાત અર્થશાસ્ત્રી પ્રો. ગાલબ્રેથ, આર્થર સી ક્લાર્ક, જે.આર.ડી. તાતા, નવલ તાતા, મહારાણી ગાયત્રી દેવી, સામ પિત્રોડા, વૈજ્ઞાનિક ડૉ. રામનાથ, આચાર્ય ક્રિપલાણી, અમિતાભ બચ્ચન અને અટલ બિહારી વાજપેયીનો પણ સમાવેશ થાય છે. એક વખતના દેશના ટોચના કુખ્યાત દાણચોર હાજી મસ્તાન અને યુસુફ પટેલનો પણ તેમણે ઇન્ટરવ્યૂ કરેલો છે. ભારત-પાક. યુદ્ધ વખતે સીમલા કરાર દરમિયાન તેમણે પાકિસ્તાનની બોર્ડરમાં

પ્રવેશીને પાકિસ્તાનના ગામોની ચિત્રાત્મક કથાઓ આલેખી વાચકોને આશ્ચર્યચકિત કરી દીધા હતા. મોરબીની રેલથી માંડીને અનેક કુદરતી સંકટોમાં માનવ મૃતદેહોની વચ્ચે રઝળપાટ કરીને તેમણે અનેકવાર વાસ્તવિક ઘટનાઓનું અસરકારક રિપોર્ટીંગ કરેલું છે. માત્ર રિપોર્ટીંગ નહીં પરંતુ લોકોની સમસ્યા માટે સત્તાધીશો ધુજી જાય તેવી વોહી રફતાર કોલમ માટે પણ તેમણે તેજબી કલમ ચલાવી છે.

દેવેન્દ્ર પટેલે માત્ર સ્થાનિક ઘટનાઓ પૂરતી જ પોતાની જાતને મર્યાદિત રાખી નથી. રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ પર જબરદસ્ત પકડ ધરાવતા આ લેખક તેમના આ દષ્ટિકોણ માટે જાણીતા છે. યુદ્ધ પર પ્રગટ તેમણે બે પુસ્તકો લખ્યા છે.

૧૯૯૧ના અમેરિકા ઈરાક યુદ્ધ પર તેમણે ‘ગલ્ફ વોર’ નામનું પુસ્તક લખ્યું હતું. ૨૦૦૩માં ખેલાયેલા બીજા અખાતના યુદ્ધ પર ‘સદામ હુસેન’ નામનું બીજું પુસ્તક તાજેતરમાં જ પ્રગટ થયું છે. નવભારત સાહિત્ય મંદિર, દેરાસર પાસે, ગાંધી રોડ દ્વારા પ્રકાશિત થયેલ આ પુસ્તક વાંચકોમાં બેહદ લોકપ્રિય સાબિત થયું છે. બધાં મળીને તેમણે ૪૦ જેટલાં પુસ્તકો લખ્યા છે.

દેવેન્દ્ર પટેલના મૌલિક લખાણોવાળા પુસ્તકો પણ એટલા જ જાણીતા છે. તેમણે ‘મન સોનાના તન રૂપાના’ ‘દુરમી નાતાલ’, ‘પીળી કરેણનું ફૂલ’ શીર્ષક ધરાવતી નવલિકાઓના પુસ્તકો લખેલા છે. જ્યારે તેમણે લખેલી નવલકથાઓમાં ‘કેમ્પફાયર’, ‘લવિગીયું ધી પ્લોટ’ ‘આવિર્ભાવ’ ‘પુસ્તક એક પલાશનું’ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. ‘પારિજાત’, ‘કોહીનૂર’, ‘ચિતવન’, ‘રૂપકુંવર’, ‘મારિયા’, ‘મૃણાલ’ ‘વૈદેહી’, ‘સાક્ષી’. ‘અતરની સુગંધ’, ‘હેનાની સુટકેસ’ વગેરે પુસ્તકો તેમની કભી કભી કથાઓનો સંગ્રહ છે. ‘ઈઝરાયેલ ધી લેન્ડ ઓફ ધી બાઈબલ’ પુસ્તકે ગુજરાત રાજ્ય સાહિત્ય અકાદમીનું પારિતોષિક પ્રાપ્ત કરેલું છે. આ સિવાય તેમના ‘મહાજાતી પાટીદાર’ અને ‘અમદાવાદ ૬૦૦’ પુસ્તકો અત્યંત લોકપ્રિય છે. ‘રેડરોઝ’ પર આધારીત ‘ચાઈનીઝ ડ્રેગન’ અને ‘ચીની કમ’ પર આધારીત ‘ડોનને પીસ પ્રાઈઝ’ પણ ખૂબ પ્રશંસા પામ્યા છે. ગુજરાતના ગર્ભશ્રીમંતોની કહાણી તેમણે ‘એરિસ્ટ્રોક્રેટસ’ પુસ્તકમાં વર્ણવી છે.

ચાઈલ્ડ હસબન્ડ નામનું નાટક લખીને તેમણે પ્રેક્ષકોને દિગ્મૂઢ કર્યા છે.

‘મિયા ફુસકી-૦૦૭’ નામની ગુજરાતી પટકથા લખીને બાળકોને તથા મોટેરાઓને હસાવ્યા છે.

‘અંતરના એકાંત’ જેવી લાગણીઓની કથાઓ ભરેલી ટેલિવિઝન સિરિયલ લખી તેમણે દર્શકોને ભીંજવી દીધા છે.

‘સબ ટીવી’ પરની હિન્દી સિરિયલ ‘દિલ ચાહતા હૈ’ ની કથા પણ દેવેન્દ્ર પટેલે લખી છે. બ્રિટન, ફ્રાન્સ, ઈટાલી, જર્મની, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ, નેધરલેન્ડ, ઈઝરાયેલ, મલેશિયા,

થાઈલેન્ડ, બેંગકોક, હોંગકોકથી માંડીને ઓમાન તથા અમેરિકાનો અનેકવાર પ્રયાસ તેઓ ખેડી ચૂક્યા છે.

સરનામું :

દેવેન્દ્ર પટેલ

E-Mail : pdevendra1010@yahoo.co.in.

પુસ્તકો મેળવવાનું સ્થળ :

નવભારત સાહિત્ય મંદિર

ગાંધીરોડ, પતાસા પોળ, સામે, જૈન દેરાસરની બાજુમાં, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧

* * *

નવભારત સાહિત્ય મંદિર

૧૩૪, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.